

կարճ պայմանաժամն ալ ապացոյց Էրն է թէ հաւանաւոր տէրութիւնները հիմնական դարման մը տանելու նպատակը ունէին: Խորհի՛ւ որ այսպիսի տարբերութիւն աստի իրար անցնող երկիր մը, եւ վարչութեան կատարելապէս անբարոյացած դրութիւն մը երկու տարիէն կրնան բարեկարգուիլ՝ պատմութեան մասին սարքական հասկացողութիւնէ իսկ զուրկ ըլլալ ըսել է: Եւ այս հիմա որ Ռուսաստանի աշխոյժն է՝ ձեռքը ուրիշ տեղ եւ դարձած՝ Աւստրիան առանձին չգլխի կրնայ բան մը իրագործել: Ստոյգ է թէ Ռուսիա երբէք չպիտի թոյլ տայ որ իւր Պալքանի շահերը՝ յայտ պատերազմի ժամանակ վտանգուին: Սակայն քննական է որ աստի մը պաշտպանողական դիրք մը ասեմք: Մարդ մէկ ձեռքով երկու ձեռքով չկրնար բռնել՝ մասնաւոր երբ երկուքն ալ այսքան խոշոր են: Եւ իրաց այս վիճակին մէջ միւս տէրութիւնները ինչ պիտի ընեն՝ դժուար է գուշակել: Հաւանական է թէ նոր քայլ մը առնելէ առաջ՝ պատերազմին քիչ մը աւելի յառաջանալուն սպասեն: Կրտսեր թէ Պոլսոյ մէջ զուարթ տրամադրութիւն մը կը տիրէ: Սակայն ծարսանքի անցքը Սեւ ծովին սուսական սորմըրին առջեւ գոցելով՝ իւր համակրանաց անկեղծ հաւատարմքը դրկած է Ձարին: Բարենորոգումներու գործադրութիւնը սովորականէ շատ աւելի կը քաշքուի: Ընտրուած գործակալներուն վիճակը շատ նախանձակ ըլլալ չի տեսիր: Սակայն քննական խնդ արեւը նորէն ետալ սկսած է: Նոյն ատեն պատերազմի պատրաստութիւններ կը տեսնուին Թուրքիոյ կողմէն՝ մինչդեռ ամբաստանութեան անվերջ կարկուտ մը կը տեղացնէ Պոլսը Ռոֆիայի վրայ: Վախ կայ թէ Գողթիթ-Թուրքիան պիտի հարկադրէ Դաւիթ-Պուլկարեան իրեն հետ չափուելու եւ այս անգամ Դաւիթին հաւատարմ պարտաւորել՝ իւր տիրոջ ստին վրայէն յաղթական կերպով ձօնելով վերագոյնալ չկրնար յուսալ:

Եթէ այս կողմերը բաղկում մը տեղի ունենայ՝ Աւստրիա որոշած է ձեռնադր մնալ մինչեւ որ իրողութեան կրկնը թափուած արեւին մէջ պաղշակին: Այն ատեն միայն հայրաքաղ միջամտելով պիտի նայի թէ սխալութեան ապահով իւր տեղը նստել է: Բայց եթէ այդ խրդուիլակը տեղէն չարժեք է՝ Աւստրիան՝ որ վերջիս յայտարարեց թէ օտար աշխուշտան մը հպատակներուն ընտրութեան համար ինք արեւն թափելու միտք չունի՝ պիտի գիտէ՝ արգիտք ազդու միջոցներու կամ պիտի կարենայ պղտոր ջրի մէջ ձուկ որսալու: Կարելի է. սակայն միւս տէրութիւններու ձեռքն ալ բանջար չբաղիւր կոր:

Մէկ հաւանականութիւն ալ կայ: Գերմանիոյ ձայնը որ այս օրերս Վուրթեմբերգի քաղաքներէ վրայ քիչ մը խեղդուակ կենէ՛ թերեւս բացուի նորէն բարեկամական անուշութիւններ երգելու եւ աննշան ատանանշանորդութիւններ պահանջելու համար: Ո՞վ գիտէ: Սպասենք որ Կայսրը իւր յետաձգուած անողջապահական պտույտը սկսի Միջերկրականին վրայ: Նա լաւ գիտէ զհարեք եւ թիմարեք իրարու հետ համընթաց պահելու արդեւտար:

Ամէն խնդիր յուզեցիւր եւ ոչ մէկը լուծեցիւր, պիտի ըսեն «Իրարուք» ընթերցողներէն ոմանք: Եւ իրաւունք ունին: Ուրիշներ պիտի հարցնեն՝ «Վերջը ո՞ւր պիտի երթայ»: «Ի՛նչ, ատ ալ տէրտ ընելու է. ուր կերթայնէ թող երթայ», կը պատասխանէ վերէն՝ երկնային ստանապարտութեամբ մը՝ Ետախայ ՕՐԻՓՆԸ:

ԿԱՐԻՊԱԼՏԻ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐԸ

Զօրապետ Ռիչիֆի Կարիպալտի տարօրինակ ծրագրերն էր վերագրեցին, մինչեւ իսկ պընդոգներ եղան որ դէպի Թրանս-Թէն արշաւանք մը պատրաստուլու հետաժող էր: Ընդ տեղեկութիւններ առնելու նպատակաւ խնդրեցի անկէ ըսել ինձ ինչ ո՞ւր էր ստոյգը այն տարածուած չղակներուն մէջ, որ պէս զի Լ'Եօրթէէնի մէջ հրատարակելով:

Զօրապետ Ռիչիֆի Կարիպալտի հետեւեալ կերպով, պատասխանեց:

«Պօրիս Սարաֆովի հետ դեռ բան մը որոշուած չէ: Միւս կողմէն ինձ կը վերապահեմ, եթէ կարելի է, յառաւիկայ ամիս ժողովի գումարել Հունգարացի, Սլովէն, Ջէք, Մակեդոնացի, Ալպանացի, Խրուսթ, Սերպ, Յոյն եւ այլն ներկայացուցիչները պալքանեան աղբային դաշնակցական հիմնագրերի մը կազմութեան յանգելու համար:

«Մեր նպատակը չէ Ռուսիոյ կամ Աւստրիոյ խաղ մը խաղարհապա պալքանեան ժողովրդոց շահերը պաշտպանել: Հետեւաբար Մակեդոնիոյ ապստամբութիւնը դուրսագ մըն է միայն Պալքանեան բու մեծ թատերախաղին:

«Կամաւորներուն գալով, ձեզ սա կըսեմ՝ որ առ այժմ՝ խնդիր չէ յեղափոխութիւնը կազմակերպել յեղափոխական սեղանութեամբ անգամ մը որ համաձայնութիւն գոյացուի Կաշնակցութեան մը եւ փոխադարձ շահերու հարցին նկատմամբ, զիտուորական կալմակերպութիւնը ինքնին պիտի դայ: Ծեղական եւ միջազգային մասնագործները պատերազմի ծախսեր պիտի հաղան: Ամէն տեղ կը գտնուին վեհանձն երիտասարդներ:

«Ծրագրայ յաջողութիւնը հաւանական կը կարծեմ: Թողթակցութեան մէջ եմ մակեդոնական ամեն պիտերուն եւ պալքանեան երկիրներուն ամեն հայրենասէրներուն հետ: ասանք ամէնէն՝ ալ գրեթէ համաձայն են ծրագրոյ: Պօրիս Սարաֆովի եւ իր բարեկամաց ու իմ միջեւ միաձայնութիւնը կատարեալ է: Իմ գաղափարներուն հաւանեցան եւ ի միասին կաշխատինք մեծ գործին համար: համոզումնիս այն է որ պիտի յաղթանակենք:»

Լ.Եօրթէէն

Վ Ի Պ Ա Կ

«Պատերազմին շուրջը» վերնագրով յօդուածին առաջին մասին մէջ երկու սխալ սպրդած է: 1) «Թիքերկրականին» պիտի ըլլայ «ճաբոնական ծովու տորմիդին»: 2) «Թաթառ» պիտի ըլլայ «քնամաթառ»:

ՆԱՄԱԿ ԱՄԵՐԻԿԱՅԷ

Այս անգամ ուշացայ Ձեզ գրել Ս. մերկայի Հայոց կեանքէն, որ իր շատ մը քաջալերական եւ մեծնոյն աստի տխուր երեւոյթները ունի. քաջալերական, որ օր քան զօր հայրենասիրական եռանդը կաճի, գիտակցութիւնը աւելի կը ընդլայնի եւ Հայ Յեղափոխական գործը նոր ու գիտակց զինուորներ կուենայ ամեն օր: Եւ ամեն, որ տակաւին կը գտնուին յանուն Հայրենիքի յանուն Յեղափոխութեան խօսող անձեր՝ կամ խմբակներ որոնք բան գործ ըրած են անմիաբանութեան ոգին աւելի արմատացունելով, թշնամութիւնը, եղբայրատեղութիւնը տարածել եւ այդ ընթացքով իսկ դաւաճանել նոյն իրենց գաւառած Յեղափոխութեան գէտ, յանուն որի կը խօսին:

Ընդդէմ խոստովանելով ամեն գնահատուած վեր կը գտնենք «Իրաւունք» ջանքերը որ քաջաբար մաքառելով այդ կոթմանը գրութեան ոգի, ջանք չի խնայել միաբանութեան ոգին տալու, նեղ կուսակցական կուրուլթեանը գործողներու սերմանած թոյնը չէզոքացուելու եւ ապաղայ ճշմարիտ եղբայրակցութեան ու հաստատուանկեղծ միութեան մը հողը պատրաստելու: ապահով ենք որ այդ ջանքերը յաջողութեամբ պիտի պատկուին, ուշ կամ կանուր: եւ Ատենութեան Սերմանայանները նոյն իսկ իրենց այսօրուան հետեւորդներէն պիտի ստանան թուքն ու նախապնդը իբրեւ իրենց ազգակործան գործունէութեան արժանի վարձատրութիւնը:

Պէտք է աշխատել, պէտք է ճշգրիտ եւ Հայութեան ամեն խաւերու մէջ արմատացունել սա գաղափարը թէ՛ Ս.Ե. զի իրեն է գերի՝ բայց միաբան Ազգի մը համար ձեռք բերել ապստամբութեան, քան ազատ բայց անմիաբան ազգի մը պահպանել իր ազատութիւնը:

Ս.մերկայի մէջ այս պահուստ տեղի կուենայ հիմնական եւ անկեղծ միութիւնը Հայ հասարակութեան անկեղծ ու գիտակց գաղափարի եւ Հնչակեան կուսակցութեան միջեւ: ամեն տեղ 10-ով 20-ով կը միանան Հնչակեան Մասնաճիւղերուն, միացողներու շարքերու մէջ կան հանրամատիօ փրօֆէսորներ, քաղաքներ, բնիկներ, իրմբ քաղաքներ եւ գրագէտներ: Եւ այսօր կրնանք լսել թէ Հնչակեան կուսակցութիւնը իր ունեցած նպատակադրման ծրագրի, իր դաւանած սկզբունքներուն, իր գործելու եղանակի, իր կազմակերպական ձեւի եւ մասնաւոր իր անգամայն անկեղծ անխաղախ եւ լայն հայրենասիրական ըմբռնումներու շնորհիւ կը հանդիսանայ Հայ տառապանքի ճշմարիտ թարգմանը եղող կազմակերպութիւնը:

Պէտք է արտասահմանի ալ երկիրներու Հայերն ալ հետեւին Ամերիկահայոց օրինակին. ժամանակը շատ թանկ է. եւ պէտք չէ որ իրենց ժամանակը սպաննեն անգործութեամբ եւ քննադատութեամբ: պէտք չէ սպասել կուսակցութեանց միացումին որ յետոյ գործի սկսին. ու պէտք է ըմբռնեն որ ճիշդ հիմա բռնագործել եւ ճշման տակ կատարուելք միութիւնը իսկ աղետաբեր պիտի ըլլայ քանի որ Դիւանականները եւ Նաղարեկեանները իրենց հետեւորդները այնքան աստուութեամբ եւ թշնամական ոգիով լեցուցած են որ թուրքն աւելի թշնամի կը նկատեն ուրիշ կազմակերպութեանց պատկանողները, թէ մինչեւ ո՞ւր հա-

տուցած են այդ աստուութեան ոգին կրնաք գաղափար մը կազմել հետեւեալ գէտէն:

Պօթմանի Հնչակեան մասնաճիւղի կողմէ այս տարեգլխին հրապարակ եւ լած էր պատի օրացոյցներ, որու վրայ կար եղբայրասպանութեան գոհ գացող երեք պաշտօնիներու Միտի. Գարեգինի եւ Զիլփանի պատկերը: Հայկական ճաշարանի մը մէջ ուր կախուած է եղի յիշեալ օրացոյցն հաստ մը՝ Դիւանական անգամներէն երկու հոգի իրենց հայրենասիրական պարտք կը սեպեն երեքին ալ աչքը փորել հանել: ճաշարանակալը տեսնելով այդ արարքը, կը վստէ օրացոյցը Հնչակեաններու վրէժնորդութեան տեղի չապահ համար եւ նոր մը կը գոհ չէ կախ պատէն վար: քանի մը օրէն նոյն հետեւները կրկին կը փորեն երեքն աչքերը: եւ այս անգամ նախ քան ճաշարանակալը Հնչակեան անգամ մը կը տեսնէ եւ գտնելով շարագործը լաւ ծեծ մը կուտայ: ասիկա արդիւնքն է «Հայրենիք» թերթի շուրջը գտնուող Դիւանական անգամներէն եւ մասնաբարակ Ա. Վառժանի սերմանած աստուութեան եւ թշնամական ոգին: ասանի օրինակներ շատ կան: եւ այս պարագան պէտք է պարտք դնէ ամէն խղճամիտ հայու վրայ որ նախ քան միացում պահանջիլը, աշխատի ջնջել արմատախիլ ընել այս կործանիչ եղբայրատեղութեան ոգին: միւսնոյն ատեն առանց վարկեան կարողութեան փութայ իր ներխուկան եւ բարոյական ուժը միացունել լուրջ, անաղիւս լայց գերագոյն ճիշդ Հայրենիքի գաղափար անխաղաղութեան:

Իմացած կըլլաք արդէն ողբալի Գարեգինի կնոջ դժբաղդ մահը որով կրկնակի որք մնացին երեք հատ փոքր սիրուն ձագուկներ եւ վշտահար ծեր մայր մը:

Փրօփութեան Հնչակեան մասնաճիւղը գտնելի է՝ որ Գարեգինի սիրոյն՝ եւ անոր նուիրական յիշատակը յարգած ըլլալու համար՝ արմատախիլ չբող կատարած է թաղումը աւելի քան 15 Մասնաճիւղեր ծաղկեպտակներ դրկել են: եւ ամենէն գնահատելի պարագան այն է որ Փրօփութեան Հնչակեան մասնաճիւղը նպատաստաց Գանձ նախուսը մը կազմել է որոյ պաշտօնն է տեղոյն եւ ուրիշ քաղաքաց մասնաճիւղերու օժանդակութեամբ ապահովել Զրթեան ընտանիքի ապրուստը: Գանձի պաշտելի Գարեգինը մոռցիւ է Միութեան անուշով գտնած (°°°°) 20,000 տուրքը գաւառացի կտակել:

Աւսթի Հայերը բարոյական, ծանր պատի մը անօրինած են Գարեգինի եւ Միտի արեւան պատասխանատուութեանը Սրբութեաննային: այս վերջինը Հայ ճաշարանի մը մէջ նստած ճաշել սկսած պահուն հոն գտնուող 40 ի չափ ոչ-կուսակցական հայեր շուրջը կը բախուին եւ բոլորը մէկէն կը թքեն երկու, այնպէս որ գրպանը գոտեւած թաշկրանակներ անբաւական կըլլան վրան թափուած թուրքեր սըրբելու: եւ երեւնի ի վեր կը կոչեն «անաւոթ ոճրագործ համալ գէտ երեսունիս հայու մէջ մտնելու»: ոճրագործը ձայն չի հանել երեսի թուրքերը սըրբելով կը պարտաւ չմիայն եւ կըսէ թէ «թող պատմութիւնը ճշգրէ եթէ եւ եմ սպաննել տեղ Գարեգինը եւ Զանգը»: արդեօք չի գիտել որ իր իսկական տրագուրութիւնը կողոյ չորս հատ չըջարեալականներ այժմ նա՞մ: Վարչութեան ձեռքին մէջ են, որոնցմով կը հրահանգէ իր հետեւորդները այդ ոճիրը կատարելու:

Թող Պ. Կարիպալտի ալ տեղերու անպիտան Նաղարեկեանները տես-

նեն և աշխարհին ու մարդկային բան-
նան տեսնելու համար թէ ինչպէ՞ս
խաբած են զիրենք իրենց ստախոս
և զրպարտիչ վարիչները զրեւոյ թէ
«Ամերիկան մեր կողմն է, Ամերիկան
հակառակ է ընթանում», ինչ-
պէս որ այստեղիները ալ խաբելու
համար միշտ կը յեղեղեն թէ «Պուլ-
կարիոյ եւ Կովկասի մէջ մեծ, ահագին
ուժ ունին իրենց խմբերը ամեն օր ան-
ցնում են սահմանից և աշխարհը Միտի
սպանութեան լուրը հոս հասաւ Կ. Մար-
տիկեան Դոշուած նենգամիտ հրէշ արա-
բածը՝ որ միտութեան բանակցութեան
պահուն նազարէ կենաններու ընդ. Ժո-
ղովքն ալ նախագահ եղած է եղեր առի-
շգոյէ մարդու, շատ մը անձնուր ներ-
կայութեանը ցնծութեամբ մը կը յայտա-
բարէ թէ «տեսա՞ք տեսա՞ք հիմա, մեղի
համար ուժ չունին կըսէին, դեռ շատե-
րու սպանութեամբ ցոյց պիտի տանք
մեր գործութիւնը»։ Կարծես թէ ստորին
օճրագործութիւնն զօրութեան նշան
ըլլար։

20000 տուարի առանցքին ալ որ քը-
սան հազար անգամ խօսեցան ու զրե-
ցին եւ որ Դրօշակեան Արեւմտեան
պիւրծոն ալ հայրենասիրական պարտք
համարեց ֆրանքի վերածելով հարիւր
հազարի բարձրացունել գուժարը. ասոր
այլանդակ սուտ մը եղած ըլլալը Ա-
մերիկայի ամեն հայու ծանօթ է. և
թէ իրենց սուտելը հոս ո՞ր աստիճան
ազգայնութիւն ըրած ըլլալու մասին
զաղափար մը կազմելու համար կը
բաւէ հետեւեալ բաղադրութիւնը մի-
այն ընել։

Միտութեան ոգեւորութեան տակ
ինը ամսուան ժամանակամիջոցին Ա-
մերիկայի Նահանգային պանծարար
ստացիոն է միայն 5000 տուար կինչ որ
իրենք 20000 կանուանեն)։ Իսկ այս
տարի ինչպէս կը տեսնուի «Հնչակ»ի
սուղին թիւի մէջ հրատարակուած
ցանկէն, միայն վեց ամսուան մէջ
Նահանգային պանծարար մտած է 11000
տուարէ աւելի գումար մը։

Երկրորդ՝ պառակտման հետեւանօք
բաժնուած կամ դուրս ձգուած Նա-
զարէ կենաններու թիւին չորս անգամը
աւելի նոր ու գիտակից անգամներ ա-
ւելցած են մինչ ցարդ և այժմ սկսած

են խումբ խումբ միանալ հակառակ
Դրօշակեան նգովքներուն որ իրենց
գլխուն թափեցան ի վերջոյ այդ իրենց
բերնէն ու զրչէն կլածները։

Ճշմարտութիւնը տարած է յաղ-
թանակը. վեր բոնենք ճշմարտութեան
գրօշը։

ԱՐՄԷՆ

1904 Վիսր. 11
ԱՄԵՐԻԿԱ

ՆԱՄԱԿ ՏՈՊՐԻՉԷՆ

Ինչպէս ուրիշ տեղեր՝ հոս ալ
Վարժարանի հանդէսը կատարուեցաւ
բաւական չքեղ կերպով, ի ներկայու-
թեան իրկուեալ բաղմութեան մը։ Նախ
հանդէսը բացուեցաւ հայկական յուզիչ
երգով մը, որուն յաջորդեց զպրօքի
երկեսն անհերոս կողմէ օրուան պատ-
շաճ ոտանաւորներու արտասանութիւն.
ազլիկները շատ առողջ կարտասանէին,
նա մանաւանդ ասոնցմէ ամենէն փոք-
ըր դեռ հինգ տարեկան Հէրմինէ Թո-
րոսեան որ ամենին ալ յուզեց իւր
արտասանած հայ գլխուորդին ուղեւայ
«քալէ» ոտ մնաւորով. իր խօսքերուն
իմաստն ալ կատարելագոյն ըմբռնած
այդ փոքրիկը իր սաղի նման սեւ աչ-
քերը խոշորցնելով և ոտքերը գետին
զարնելով «Կոիւ. արիւն», ալ թող
թնդան հայ զէնքեր» երգ գոչեց,
ներկաներու ծափահարութիւնը վերջ
չունէր։ Անոր յաջորդեց տեղւոյս ու-
սուցչուհին Օր. Իսկուհի Թագուբեան,
քնարան ունենալով «Թէ ի՞նչ ընենք»։
Օրիորդը շատ լաւ ընտրած էր իր նիւ-
թը, նկատի ունենալով մեր ազգային
ներկայ վիճակը, Ժողովրդին անստոյգ
կացութիւնը, որոնք չուարած իրաւու-
ր կը հարցնեն թէ ի՞նչ ընենք։ Ատե-
նախօսը պատմական որոշ փաստեր
մէջտեղ բերելով, հակիրճ կերպով բա-
ցատրեց իր բնաբանը և եղբակացուց
թէ պէտք է միանանք, Ժողովուրդն
ամենքս ալ հայկական սուրբ գրօշին
տակ. այս է ըսած միակ ճամբան որ
մեզ պիտի տանի մեր նպատակին. այս-
պէս բերն են ըսաւ Վարդանանք։

և. ծափահարութեանց մէջ վերջացուց
իր խօսքը։

Հետզհետէ արտասանուեցան ոտնա-
ւորներ և երգեր. յետոյ արամախո-
սութիւն մը զպրօքին երկեսն անհերոս
հինգին կողմէ հիւթ ունենալով յեղա-
փոխութիւնը իբր քնական արդիւնք
յոռի և հայաջինջ վարչութեանց. ներկաներէն մին ալ խօսեցաւ բաւա-
կան երկար, և վերջապէս «Մեր Հայ-
րենիք» երգով զոցուեցաւ հանդէսը
լաւ տպաւորութիւն ձգելով առհա-
սարակ ամենուն վրայ։ Միայն թէ նկա
տեղիք մէկ երկու կէտեր կային. նախ
որ այսպիսի հանդէսներու մէջ այս
ինչ այն ինչ կուտակեցութեան ձօնաւ
երգեր երգելը քիչ մը անաւղի էր ու
կրնար չփոթութեանց տեղի առաւ, երկ-
րորդ՝ երգուելիք երգերը պէտք էր ըն-
տրել որ չըլլային «ցուրտ փչեց» և
այլն. այս տեղ Պօլիս չէ, փառք Աստու-
ծոյ ունինք բաւական յուզիչ և ժա-
մանակի որով զրուած երգեր, ասոնք
պէտք են մեզի։ Կարծեմ մեր տիրա-
ցուն այսչափով կը հասկնայ։

...

ԵՐԱՅՈՐԱԴԱՒ ՓԱՍՏԻԿԻՆ

Վարժարանի աշակերտներուն
եղբայրասպանութիւն դատախո-
սող պարոն, քու վարած գրօ-
շակեան թերթի վերջին թիւ-
ւին մէջ տեսանք Վեյքու-Ֆօլքաւէն
առնուած և քու կողմէ գրանի
մը տուելի աւելցուած պարբե-
րութիւն մը, որով Դիակեան
խմբակի մը զրպարտութեամբ
Ռուսչուքի մէջ բանտարկուած
Սուքիկեանի դէմ նոր և ծանրա-
գոյն զրպարտութիւն մը կաւել-
ցնես, զէնք տալու համար Գալ-
փանաններու ձեռքը որ այդ
խեղճ երիտաղագրին վերագրուի
Սաղունիի սպաննութիւնը։ Դո՛ւ
անաւօթ փախուի, դու չէիր որ

Լօնտօնի սպաննութիւնները, (Թէ՛
Սաղունիին թէ՛ Համբին և թէ՛
Որսորդին), եւրոպական թեր-
թերէ առնելով, միմիայն անձ-
նասպան եղող թիրախներին
վերագրած էիր, ինչ որ ճիշդ
է և հաստատուած համալսար-
հային մամուլով։

Ձեր յայտարարած համերաշխ
գործունէութիւնը միմիայն այս
տեսակ զրպարտութեանց, մատ-
նութեան, եղբայրասպանութեան
և միաժամանակեան զրամ շորթե՛լու
համար էր։

ԱՄԱՅ ԳԱԼԻՄԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ

Տիպիկէն Պոլսոյ թերթերուն
կը գրեն թէ եկեղեցական կա-
լուածներուն գրաւումէն իվեր
վեհ. Հայրապետին անուան եկած
գրամներն ալ կը գրաւուին։
Վերջերս հրաման տրուեց է
որ ն. Վեհափառութեան անու-
նին եկած գրամները յանձնուին
իրեն։ Իսկ եթէ զրկուած դրա-
մը 1000 ռուպլիէն աւելի ըլլալ
այն ատեն դրամը զրկուին անու-
նը միայն հաղորդուի պատկան-
եալ իշխանութեան։

Իրողութիւն է Տիպիկի մէջ որ
Սեդրակեան եպ. վեհ. Հայրա-
պետին ոչ անուան տօնախմբու-
թիւնը և ոչ ալ նոր տարին չէ
չնորհաւորեր։ Ն. Ս. Օժութեան
անուան տօնին օրը բոլոր եկե-
ղեցիներուն մէջ պաշտամունք
տեղի ունեցեր են և խնդակցու-
թիւններ յայտնուեց են։

Նոր Պրօկուրօրը Էջմիածին
հասեր է, և ներկայանալով վեհ.
կաթողիկոսին երկար տեսակցու-
թիւն մը ունեցեր է։

ԱՐՄԷՆ ՇԻՏԱՆԵԱՆ (7)

ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԻՏ

(Կաղանդի նորավէպ)

— Ես խնդիր մը պէս հաւատացի որ կենդանի
էր ան ու զե՛ն մանուկ՝ անխառնաբար գահս կը խը-
լէր։
— Էհ, այդ ալ կարելի է... հոգի ըսածդ չը
մեռնիր՝ յօշոտուած մարմնոյ մը մէջ։ Ի՞նչ գիտես...
գուցէ՛ ապագայից ուրուատեսիլներէն մին էր զոր
գործիքս հրաշքով մը ցուցուց քեզի։ Ան չէ՛...
ո՞վ էր այդ սաղմոններու հրամանատարը զոր տե-
սար ծովերու յատակը...
— Եղբայրս՝ Մուրադն էր։
— Սուլթան Մուրադ...
— Այո՛։
— Կուզե՞ս անոր պալատը տանիս քեզ։
— Ա՛խ, միշտ կուզեմ... բայց անոր երեսը
նայելու սիրտ չեմ կրնար ընել։
— Ես անա՛նի պիտի կարգադրեմ որ դուն անոր
վիճակը տեսնես, իսկ ան չչ կարենայ քու ո՛չ մէկ
շարժումը նշմարել։
— Այդպէ՛ս, այդպէ՛ս... մըմիջեց Սուլթան
Համիտ։
Ու մուրացկանին հետեւացաւ։

Սուլթան Համիտ իր պալատին մէկ խորհրդաւոր
անկիւնէն ինչուան Զրադանի հրաշակերտ ապարանքը
ներքնուղի մը ունէր, որուն գաղտնիքը միմիայն
իրեն և Աստուծոյ ծանօթ էր։ Շատ տարիներ ա-
ռաջ չինել տուած այդ ներքնուղիէն երբէ՛ք անցած
չէր, ասոր պաշտօնը լրտեսութեան գեր մը կատա-
րել էր։

Մուրացկանը սարաւ զինքն այդ անկիւնն ու
ըսաւ։

— Ասիկա քու հանձարիդ գործն է։ Եղբայրդ
լրտեսելու համար չինել տուիր, որպէսզի հաստատ
պահէիր գահը ու կալանաւորիդ չղծաները։ Շատոնց
է որ անկից անցած չես։ Ահա՛ ատ ներքնուղիին է
որ մեզ պիտի տանի Մուրադին քովը։ Մտի՛ր...
Սուլթան Համիտ ներս մտաւ։

Ընդարձակ ու հրաշագեղ արքայական պարտէ-
զին տակը, քանի մը մէթր խորութեամբ չինուած՝
ներքնուղիէն ուղղակի Զրադանի պալատը գտնի
երկու քն ալ։

Ներքնիները, պահանները, թիկնապահները,
զրանիկներն ու անձնապահները քնացեր էին։ Խոր
լուսնիւն մը կը տրեւր ու լուսերու մէջ էր ամբողջ
պալատը։

Մուրացկանն ու Սուլթան Համիտ յառաջացան
Մուրադի ննջարանին դռնն ու քացին գայն։

Մուրադ գարձեալ գիր գրելու զբաղած էր։
Սուլթան Համիտ խորին զգուշութեամբ մը մօ-
տեցաւ սեղանին ու ահա՛ ինչ որ կարդաց։

Նորին ամենաբարձր վսեմութեան թագաւոր
Մեծն Բերսեանիւն...։

«Տարիներէ ի վեր այս զարհուրելի պալատին

«մէջ փակուած եմ ու արեւու լոյսը չեմ կրնար
տեսնել։ Ասիկա բարբառասկան դարերու ոճիքնե-
«րէն մին է, որ քրդաքակիթ մարդկութեան է՛ն
«քսամինի շախմատինքն պէտք է համարել։

«Թո՛ղ ըսեն ինձի. ի՞նչ է իմ յանցանքը, ի՞ն-
«չու համար այսքա՛ն տարիներէ ի վեր կը բռնա-
«բարկին իմ անհատական իրաւունքներս... ու
«ես ինչո՞ւ կը զրկուիմ բնութեան շնորհած բա-
«րեքնիկէն

«Ա՛խ, չկայ օր մը, ժամ մը, րոպէ մը իսկ, ուր
«հանդարտ մնամ։ Ինձի անանկ կուգայ որ կերած
«հացս, խնած ջուրս ու ծծած մթնոլորտս թունա-
«ւորուած է։ Կը տառապիմ բոլոր գիշերը... ո-
«րովհետեւ դ՛ուերո՛ւ, նենգալի դաւերու մէջ կը
«գտնուիմ ու չուրջս մարդկային կերպարանքով
«հրէջներ կան։

«Թո՛ղ չըլլամ երկրին օրինաւոր գահակալը...
«պէտք չէ՛ ինձի, բայց կուզեմ մարդու պէս ապրիլ
«ու անհատական պատիւս ոտնակոխ չընել։

«Աւա՛ղ, տարիներ առաջ Ձեր Թագուհի Մայրը
«խոստումներ տուած էր ինձի իր ինքնապիր մէկ
«նամակով որ պիտի միջամտէր... եթէ հաշտա-
«բար եղանակով մը չըլլար, բռնի ուժ մը պիտի
«հանէր։

«Այս խոստումը վստահելի եղաւ ինձի ու ես
«կը սպասէի կա՛մ հաշտարար միջնորդութեան և
«կա՛մ թէ Տարտանիկ նեղուցներու ուժեղութեամբ
«Բայց կը ցաւիմ որ ո՛չ մին և ո՛չ միւսը տեղի ու-
«նեցաւ։

(Նարոնակելի)

Տ. Բենիկ վարդապետ Շուշիի գէպքին առթիւ գատի ենթարկուած բայց անպարտ արձակուած ըլլալով հանդերձ, հրաման ընդունելու է ժամանակ մը Խարքով ընակելու (աքսոր) :

ԳԱՀԻՐԷԻ մէջ չարահաս ազգայնոց զարգացման նպատակու համար հրապարակային դատախօսութիւններ սկսած են : Աղէքսանդրիոյ մէջ ալ փակուած ընթերցարանը վերաբացուել է, որուն համար 90 ոսկի վարձքով առաջնակարգ շէնք մը վարձուել է :

ՊԱՆՍՈՅ մէջ անցեալ շաբաթու 4 յայն աղջիկներ մեր Պատրիարքարանը գիմելով, Հոյսոտանեայց Եկեղեցւոյ գիղը ընդունուիլ խնդրած են, և անոնց այս փափաքը լրացած է կատարուելով օրինական ձեւակերպութիւնները : Այդ աղջիկներէ մին էլէնի շաբաթ օր պոսկուել է Մայր Եկեղեցւոյ մէջ Մանուկ Պողոսեան հայ երիտասարդին հետ :

ՎԱՍԻՍՅԱՆ քաղաքապետութեան անդամ ընտրուած է Տ. Աւետիս Ազիզեան :

— Հաւաստի աղբիւրէ մը հետեւեալը կը տեղակացուի մեզ .

«Ս. քաղաքին մէջ գտնուող Դաշնակցութեան Ընդհ. Պատգամ. Ժողովը չարաթ մը առաջ քննելով Հին Հնչակեան հատուածին հետ համերաշխ դործելու խնդիրը, բացարձակապէս մերժած է անոնց հետ ունէ յարաբերութիւն ունենալ : Պատգ. Ժողովը չէ ուզած ճանչնալ այդ կուտակցութիւնը իբր հայ Յեղափ. կադմակերպութիւն » :

ՀԱՎԱՏԻՄԱԹ

Թ Ի Ի Ր Ք Ի Ա

Միւֆթի ձիւրի բաշանըն իշարը իւզրէ, Տիւքթուտաքի Աշնալուտարըն ըսեանը թէքքին օլընմայա պաշլամը զէ եազընտա ասայիշ հիւքմ իտէճէք ի ինչ : Պու ըսեան կէօեա Տիւքթուտաքի գոմանտանըն ուլիւնսը ձմիրլէրինտէն հասըլ օլմուշ :

— Կէչէն հահթա կուտիչէտէ (Մանսթըր) վուգու պուլան միւսատէմէտէն պահս իտէքէք Պապը Ալի տէյօր քի՝ չէթէնին գոմանտանը մէշհուր իւզպաշը թօլէ օլուպ, գալկատա ասըլարտան 10 քիչի տիւշտիւլէր : պուլնլարտա պոմպալար, միւզիր էլլրազ վէ գալլարալար պուլուտը, իւզէրլէրինտէ «էօլիւմ եալսոտ սէրպէստիյէթ» եազըլմըշ :

— Չարչանպա կիւնիւ եըլտըգտա ֆէվզէլատէ սուրէթտէ վիւքէլա մէճլիսի թէճէմիւ իթտի :

— Ճէնօլտա վարօր ինչա ի-

տէն Անսալտօ շիրքէթի վէ Պապը Սէրապէր պէյնինտէ չարչանպա կիւնիւ պիր մուգալէլէ իմպալանտը քի՝ մէզքիւր շիրքէթ թիւրքիայա 7 թօրիլ վարօրը եարաճազ :

— Բուսիա գարառէնիզ տօնանմասըն Սթանպուլ պօլազընտան թիւճար պանտէրասը իլէ կէչիւրէ պիլմէք իչիւն Աստրիա վէ Ալմանիա տէվլէթլէրինին մուգալէնէթինի թէքլիֆ իթմիշ : Ալմանիա բազի օլմուշ : Փաղաթ էկէր ինկիլթէրա գարշը կէչիւրիսէ, օ վաղըթ Բուսիա տալսի Հինտիլէրի ըսեանա թէչլիզ իտէճէք օլտըլընը «Եիւ-Եօրք Հէրալտ» հազիյօր :

— Վաշիկթիօնտաքի թիւրք էլչիսի տէմիշ քի՝ Պուլկարիանըն մուլիլի ասայիշ հարէքեաթը սէպէպի իլէ Պալգանլարտա մուհարէպէնին էօնիւ ալընմայաճազ :

— Պիր րէվալէթէ Յիէօրէ, Աստրիանըն Սերպիտաան ասքէր կէչիւրմէք իչիւն Պէլլրատա պիր սիւալ իթմիշ օլմասընա բէք չօգմանէլէր վէրիյօր : Պաղըլարըն զաննընճա՝ Աստրիա Բուս-Ճարօն մուհարէպէնինտէն իսթիֆատէ իտէքէք Պաղանտաքի Սլաւ միւլէթլէրին թալէհինի թէպտիլ իտիճի հարէքէթլէրտէ պուլու-նաճազ : Սըրպլար զիյատէ գօրգիյօրլար :

— Այնօրօս Բուս բաբասլարը մայմուլըլարընը սպաթ իթմէք իչիւն պէյնիլէրինտէ 300 լիւրա թէճէմիւ իտուպ Մաքէթնիստաքի թիւրք ասքէրլէրինէ իտէն եօլլամըլար տըր :

— Պապը Ալիինին էլչիլէրէ կէօնտէրաիլի պիր նօթայա պինտէն, Պուլկար ասըլար Բուսէհալիլի էք սարքը թանլմայա իճպար իտէրլէր իմիշ, վէ պու սէպէպլէ Օրէրիլէ վէ Քրասնիք քէօյլէրին (Մանսթըր) Բուս մէթօլէպէրանընը գաթլ իթմիշլէր, ճանիլէր թուլթուլմուշ : Քէզա այնը սէպէպլէ Չօլէլէք քէօյիւն մըլթաթըն վէ բարասըն գաթլ օլընտըլընը Քօթիլուրտաքի Բուս մէթրարօլիսի թէլէկրաֆլէ վալիէ պիլտիլմիշ տիր :

Մէզքիւր նօթատա Պապը Ալի իլալէ իթմիշտիրքի՝ ալիլէն Բարիգտէն Պուլկարիայա կէլմիշ օլան 19 վալիս միւհիւմմաթը հարպիէտէն Մաքէթնիս գօթիթէսի իսթիֆատէ իթտի :

Պապը Ալիինին նօթասը տահա պիր չօգ իլպարաթտա պուլընուպ տէմիշ տիր քի՝ Սլիվէնտէ գօթիթէլէր էհալիէ ճէպրէն լօթարիա պիլէթլէրի սաթմագտա օլտըլը կիպի՝ միւֆթի էֆէնտիէ տալի թէքլիֆ իթմիշլէր : Ֆիլիպէտէ Հիսար գաբու մահէլլէսիլտէ գօթիթա օճալը օլան պիր մահէլտէն չօգ թարաֆլարա ըսեան լէվալիսաթը կէօնտէրի-

միշ վէ սաիրէ վէ սաիրէ :

Պու ճիւմլէ իլէ պէրապէր, Մ. Նաչէվիշ Պուլկարիանըն ասըլարա գարշը սուլհէրլէր հարէքեաթտա պուլունաճազընա տալի Պապը Ալիինին գալպիլի րահաթլանտըրան պիր թաղըմ իյզահաթլար վէրմիշ տիր :

— Կէչէն օգոստոս այընտա Էտիրնէ սթաթիօնընա եթիշիլիշ վէ թուլթուլմուշ օլան սանտըգ աչըլարագ՝ իչիւնտէ 26 քիլօ տիւնաթիլ պուլունմըշ տըր :

Մ ՈՒ Հ Ա Ր Է Պ Ե

Բէգերապուրկ 12 փետր.

Բօրթ Արթուրտան եթիշէն պիր թէլէկրաֆա պինտէն, ճարօն տօնանմասընըն սօն հիւճիւմլարը կէրի սիւրիւլտիւլէր : ճարօն նաղլիէ վարօրլարընտան իքիսի վէ իւշ զըրհլը պաթտըլար : «Իթիլիյան» նամ Բուս վարօրը շէրէֆլէնտի :

Պէրլին 12 փետր.

Պ. Թալիպաք կաղէթանըն զաննը իւզրէ, իքի մուհարիլէրին գարատա վուրուշմալարը 4 հաթթա սօնրա վաղը օլապիլիւր : օ՝ վաղըթ ճարօն 200,000 ասքէր Քօրէտաթ թէճէմիւ իթմիշ օլաճազ տըր : զիրա ասքէրլէրին իլէրլէնմէսի բէք գօր օլիւյօր :

Լօնտօն 12 փետր.

Տէյլի էքսքրէս տէյօր քի՝ Բուսլար Չինտէ քէնտի հայօլիլթ վէ թէթիլլէրինի վիզայէ իթմէկէ զայրէթ իտէյօրլար : Բէսմի իլանաթա կէօրէ, Բուսլարըն Բօրթ Արթուրտա հաղըր պուլընան մուհիւմմաթը 200,000 ասքէր իքի սէնէ քէֆայէթ իտէճէք գատար ըմըշ : Փաղաթ թիւնչինտէն վէրիլէն մալիւմմաթա կէօրէ, Մանչուրիատա 50000 քիչիէ պիր սէնէ քէֆայէթ իտէճէք գատար անճազ նաֆագա մէվճուտ ըմըշ :

Ժաքնալ տը ժլնէվիլն պէյանընա նաղարէն, Բէթերապուրկտաքի Գըրմըլը Խաշ շիրքէթինտէ 12 միլիոն րուպլի պիր մէպալ մէվճուտ ըմըշ : քէզա մէզքիւր շիրքէթին 636 չիւպէսի վէ 2500 հէմլիլլէրիլէրիլէ բէք չօգ սըհհիլէ մէմուրլարը վար ըմըշ : ճարօն Դըրմըլը Խաշ շիրքէթին իտէ 800000 ազալարը վէ սէնէվի 42 միլիոն վարիտաթը վար :

ճարօն վիւքէլա բէյիսի մարքիզ Քօմուրա 5 միլիոն ֆր. գըլմէթի օլան անթիգա մէճմուտընը մուհարէպէ մէսարիֆաթընա թալսիս իթմիշ օլտըլը «Տէյլի իլիզ» հաղըյօր :

— Թայմըզըն պէյանը իւզրէ, Բուս տօնանմասը ճարօնըն նա-

կոչրա, Մարու վարօրլարընը պաթըրմըշ օլուպ վալտի վօթթօա ալտէթ իթմիշ տիր :

— Բուսլար Բօրթ Արթուրտա պուլընան պի թարաֆ վարօրլարըն քէօթիլլէրինի ալմըլար :

— Քօրէա իմէքթաթօրը պիր էմիլնամէ իլէ ճարօնլըլարա իզլիլա օլան հէր շէյ վէրիլմէսիլէ մը իթմիշ տիր : ճարօնլըլար Քօրէանըն իտարէի հիւքիւմէթի քէնտի էլլէրինէ ալմըլար :

— Չին հիւքիւմէթին պի թարաֆ գալմասը րէսմէն գաղուլ վէ իլան օլընմըշ տըր : Նիս Եօրք հէրալտըն մէսաւաթընա կէօրէ, էկէր Չինլիլէր պիր թիւֆէնիլ աթալար՝ Ալմանիա Ագսաի Շարգա ասքէր վէ տօնանմա կէօնտէրէճէք իթիշ :

— Նալազիլքտէն «Տէյլի թէլէկրաֆ»ըն ալտըլը մալիւմաթ իւզրէ, ճարօն տօնանմասը Բօրթ Արթուր Էօնիւնտէ 4 տօնտ Բուս թօրիլ վարօրլարը թուլթմըշ վէ թայֆէլէրի իլէ պէրապէր եէսիլ կէօթիլմիշ տիր : Այնը մէնպատան պիլտիլլիլիլի իւզրէ, վալտիլթօթթա նաֆագանըն աղըլը սէպէպի իլէ էհալիլինին տալըլմասը էմը օլընմըշ :

— Պիր գաշ եիւզ Բուս սիւվարիլլէրի Քօրէտաթ կէթիւնմիւշլէր վէ թէլէկրաֆլարը քէմիշլէր :

— Պիր Բուս րահպէր վարօրը թօրիլլէ թէսաաիլիլէ զարգ օլմուշ :

— Բարիտէ Բուսլար իչիւն իտէն թէճէմիւ օլընտըլը կիպի, Մ. Ալիլիկատա տալի ճարօնլըլար իչիւն իտէն թօրլանմագտա տըր :

— ճարօնլըլար Բօրթ Արթուրը զապլ իտէճէքէր գօրգուտը իլէ, Ամիրալ Ալէքսիէվ հարպ մէրքէլիլի Խարպիլէ նաղլ իթմիշ տիր :

ՈՒՇԱՐՍԻԹԻՆ

Եթէ կուզէք հագնիլ կօշիկներ որոնք իրենց վրայ միացուին ձեռքի եւ գիմակուին թիւան կատարելութիւն եւ մանաւանդ գինի չափաւորութիւն, առանց վտրանելու դիմեցէք Ս. ՈՅՐԱՍԱՆՃԵԱՆԻ, Մոսկու, Տօքթ. Պատանօվիչի տանը գիմագ :

Մ Ջ Ի Ն Ե Ր Կ

Վ Ե Ն Ի Ս

Ոյս նիւրը սքանչելի է իր տեսակին մէջ, կրէք չը բիծատրի մօրթը եւ գործածութիւնը խիստ դիւրին է :

Հինգ ֆր. ի փոխարէն կարելի է ստանալ Տիւր Ս. Չարպանէիանէ վաճառ :

Одговорникъ А. Курбетянъ
печатица "Възможность" — Варна.